

Lakialoite LA 39/2020 vp

Ano Turtiainen at ym.

Lakialoite laiksi kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki kansanäänestyksestä, jonka aiheena on Suomen eroaminen Euroopan unionista. Perustuslain mukaan äänestys on neuvoa-antava. Äänestys toimitettaisiin kuntavaalien 2021 yhteydessä.

Äänestäjien vastattavaksi esitettäisiin seuraava kysymys: "Tuleeko Suomen erota Euroopan unionin jäsenyydestä?"

Äänestäjän tulisi vastata kysymykseen joko "KYLLÄ" tai "EI". Äänestyksen tulos vahvistettaisiin samaan aikaan kuntavaalien tuloksen vahvistamisen kanssa.

Oikeusministeriön valmistelemassa lyhyessä ja selkeässä tiedotteessa selostettaisiin Euroopan unionista eroamisen merkitystä sekä todettaisiin, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Tiedote toimitettaisiin kaikille, joille toimitetaan ilmoitus äänestysoikeudesta, sekä saatettaisiin muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Asian merkittävyyden ja kuntavaalien läheisyyden takia lakialoite olisi käsiteltävä kiireellisenä.

PERUSTELUT

Suomi liittyi Euroopan unioniin jokseenkin ristiriitaisten vaiheiden jälkeen vuonna 1995. Liittymisen juridista ja moraalista pohjaa on arvioinut kriittisesti muun muassa valtiosääntöoikeuden professori Antero Jyränki julkaisussaan Euroopan unioni ja Suomen valtiosääntö (1996).

Liittymisestä pidettiin neuvoa-antava kansanäänestys, mutta tutkimusten mukaan suomalaiset äänestivät Suomen kansallisen identiteetin ja länsimaisen imagon vahvistamisen puolesta ja Suomen ulkopoliittisen aseman vahvistamiseksi suhteessa Venäjään tietämättä, että jäsenyyden seuraukset erityisesti kansallisen identiteetin suhteen olisivatkin päinvastaiset. Lisäksi laki olisi edel-

Lakialoite LA 39/2020 vp

lyttänyt valtiolta tasapuolista viestintää molemmista äänestysvaihtoehdoista, mutta käytännössä edistettiin lähinnä vain KYLLÄ-vaihtoehtoa.

Myöhemmin unioni on kehittynyt Suomen kannalta monin tavoin kielteiseen suuntaan, ja vaikka kansalaisille on jatkuvasti muuta väitetty, siitä on muodostumassa liittovaltiomainen tulonsiirtounioni. Kansallista lainsäädäntöämme jatkuvasti synkronoidaan Brysselin direktiivien mukaiseksi ja budjettivaltaakin ollaan lahjoittamassa pois Suomesta.

Euroopan unionin positiivisiksi seikoiksi kansalaisten mieliin ovat iskostuneet lähinnä yhteisvalutta ja matkustamisen helpottuminen, mutta toisaalta liian vapaa liikkuvuus ja Euroopan unionin yhteinen turvapaikkapolitiikka ovat tuoneet myös uudenlaisia uhkia Suomelle ja suomalaisten turvallisuudelle.

Kansalaiset ovat erityisen kyllästyneet heikosti talouttaan hoitaneille maille myönnettyihin tukipaketteihin, joihin Suomikin on joutunut osallistumaan merkittävässä määrin sekä rahallisesti että vakuuksina. Euroopan unioni on tullut Suomelle katastrofaalisen kalliiksi.

Nyt Euroopan unionin johtajat ovat sopineet niin kutsutusta elpymisvälineestä, jossa Suomi maksaisi 6,6 miljardia ja saisi unionilta "takaisin" arviolta 3,2 miljardia euroa. Kyseessä on selkeä askel kohti tulonsiirtounionia ja liittovaltiota. Kyseessä on Euroopan unionin perussopimuksen artiklan 125 räikeä rikkominen (Talouspolitiikka). Lainanotto ja tulonsiirtojen jakaminen yhteisen budjetin kautta rikkoo myös saman sopimuksen artiklaa 310 (Varainhoitoa koskevat määräykset). Suomalaiset eivät koskaan ole äänestäneet liittovaltioon liittymisestä.

Eroaminen Euroopan unionista on täysin mahdollista, sen on Britannia jo esimerkillään osoittanut. Eroaminen on myös täysin mahdollista, vaikka perustuslakimme ensimmäiseen pykälään on kirjattu Suomen olevan Euroopan unionin jäsen. Perustuslakivaliokunta mietinnössään (PeVM 7/2010 vp) näet huomauttaa, että "unionin jäsenyyden mainitsemisella perustuslain 1 §:ssä ei ole vaikutusta siihen menettelyyn, joka tulisi noudatettavaksi, jos Suomi päättäisi erota Euroopan unionista." Seuraavalla vaalikaudella perustuslakivaliokunta vahvisti asian seuraavasti: "Kuten valiokunta aiemmassa mietinnössään korosti, kyse on kuitenkin luonteeltaan toteavasta eikä millään tavoin oikeustilaa muuttavasta säännöksestä" (PeVM 3/2011 vp).

Eroaminen Euroopan unionista luultavimmin johtaisi myös eroamiseen eurosta ja siirtymiseen omaan valuuttaan. Irতিotto olisi raskas mutta välttämätön toimenpide kansakuntamme olemassaolon ja mielekkään tulevaisuuden turvaamiseksi.

Kysymys on siitä, haluavatko suomalaiset säilyttää maan itsenäisyyden, kansansuvereniteetin ja päätösvalan itsellään. Jos vastaus on myönteinen, eroaminen Euroopan unionista on välttämätöntä. On varmasti moraalisesti oikein, että asiaa näin kansalaisilta kysytään. On varmasti moraalisesti väärin, jos kansan mielipidettä ei näin äärimmäisen merkittävässä asiassa kysytä. Tämä on maamme ja kansamme kohtalonkysymys.

Aloitteen allekirjoittajat pitävät tärkeänä, että jäsenyyttä on nyt arvioitava uudelleen ja että kansalaisten suhtautuminen Euroopan unioniin selvitetään kansanäänestyksellä ja että kansalaiset saavat tällä kertaa riittävästi ja tasapuolisesti informaatiota oman valintansa tueksi.

Lakialoite LA 39/2020 vp

Toimeenpanolaissa tarvittavat säännökset

Kansanäänestyksen toimeenpano vaatii aina sitä koskevan erityislain säätämistä. Siinä on oltava säännökset:

- äänestyksen ajankohdasta,
- kansanäänestyksen aiheesta,
- äänestäjille esitettävistä vaihtoehdoista,
- siitä, käytetäänkö yhtä vai useampaa äänestyslippua,
- äänestyslippujen ulkomuodosta,
- äänestyslippujen sisällöstä: aihe, ajankohta, vaihtoehdot, tila äänestämismerkinnöille ja tarvittavat äänestämisohteet,
- äänestyslippujen mitättömyydestä,
- äänestämisestä: äänestämistapa,
- siitä, miten valtio tiedottaa vaihtoehdoista ja
- eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemisesta.

Nämä säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin. Muilta osin kansanäänestyksessä sovellettaisiin siitä perustuslaissa olevia säännöksiä, lakia menettelystä neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä (571/1987) ja tämän nojalla soveltuvin osin vaalilakia (714/1998).

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansanäänestyksen toimittamisaika ja -menettely

Eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä toimitetaan neuvoo-antava kansanäänestys kuntavaalien 2021 yhteydessä.

Kansanäänestyksessä noudatetaan menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annettua lakia (571/1987), jollei jäljempänä toisin säädetä.

2 §

Ennakkoäänestys

Ennakkoäänestys suoritetaan kuntavaalien 2021 ennakkoäänestyksen yhteydessä.

Lakialoite LA 39/2020 vp

3 §

Kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot

Kansanäänestyksessä esitetään äänestäjien vastattavaksi seuraava kysymys: "Tuleeko Suomen erota Euroopan unionin jäsenyydestä?" Äänestäjän tulee vastata kysymykseen joko "KYLLÄ" tai "EI".

4 §

Äänestyslippu

Kansanäänestyksessä käytetään yhtä, erillistä äänestyslippua. Se painetaan valkealle paperille, sen on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, siitä on selvästi käytävä ilmi, miten se taitetaan kokoon ja sen on turvattava äänestysalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun sisäpuolelle painetaan otsikko, jossa mainitaan, että äänestyslippua käytetään kansanäänestyksessä Suomen eroamisesta Euroopan unionin jäsenyydestä. Äänestyslipun taitekohdan oikealle puolelle painetaan 3 §:ssä mainittu kysymys ja sanat "KYLLÄ" ja "EI" sekä kumpaakin vastausvaihtoehtoa varten ruutu siten sijoitettuna, että ruudun sijoituksesta selvästi käy ilmi, kumpaa vastausvaihtoehtoa se tarkoittaa. Äänestyslippuun painetaan vielä ohje äänestysmerkinnän tekemisestä.

Äänestyslipussa käytetään suomen ja ruotsin kieltä.

5 §

Äänestäminen

Äänestäminen tapahtuu merkitsemällä rasti (X) jompaankumpaan äänestyslipussa olevista ruuduista.

Äänestyksessä ei sovelleta, mitä menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään äänestäjän mahdollisuudesta ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista.

6 §

Äänestyslipun mitättömyys

Sen lisäksi, mitä vaalilain (714/1998) 85 §:n 1 momentin 1—4 ja 6 kohdassa säädetään, on äänestyslippu mitätön, jos äänestysmerkintä on tehty kumpaankin äänestyslipussa olevaan ruutuun tai jos sitä ei ole tehty lainkaan taikka jos se on niin epäselvä, ettei siitä käy ilmi, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut.

Äänestyslippuun rastin lisäksi tai sen sijasta tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut, ei ole pidettävä asiattomana eikä äänestyslippua tällaisen merkinnän johdosta mitättömänä.

Lakialoite LA 39/2020 vp

7 §

Äänestyksen tuloksen vahvistaminen

Äänestyksen tulos vahvistetaan samalla tavoin ja samaan aikaan kun kuntavaalien tulos vahvistetaan.

8 §

Tiedottaminen ja sen tukeminen

Valtioneuvosto hyväksyy oikeusministeriön esittelystä yleisistunnossaan tiedotteen, jossa selostetaan Euroopan unionista eroamisen merkitystä ja todetaan, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Tiedote toimitetaan niille, joille lähetetään ilmoitus äänestys-oikeudesta, sekä saatetaan muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville. Tiedote voidaan toimittaa ilmoituskortin ja -kirjeen yhteydessä.

Valtion vuoden 2021 talousarvioon varataan määräraha, joka on jaettava harkinnanvaraisina avustuksina tasapuolisesti eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemiseen.

Äänestyksen tulos vahvistetaan samalla tavoin ja samaan aikaan kun kuntavaalien tulos vahvistetaan.

9 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Oikeusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain soveltamisesta.

Valtioneuvoston kanslia antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avustusten tarkemmista jakoperusteista sekä niiden hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 39/2020 vp

Helsingissä 7.9.2020

Ano Turtiainen at
Juha Mäenpää ps
Leena Meri ps
Ritva Elomaa ps
Jani Mäkelä ps
Rami Lehto ps
Sanna Antikainen ps
Sebastian Tynkkynen ps
Olli Immonen ps
Jari Ronkainen ps
Jukka Mäkyne ps
Petri Huru ps